

PITANJA I ODGOVORI

Dioničko ili dioničarsko društvo?

U našim velikim promjenama koje su nastale poslije 1945., kad je korjenito promijenjen društveni i privredni poredak, napuštena su i dionička društva. Zakonom o privatnim radnjama iz 1948. dionička su društva ukinuta pa je s time prekinuta i jezična tradicija. Danas kad se takva društva ponovno osnivaju, postavlja se pitanje da li *dionička* ili *dioničarska društva*. Već mi je dva puta postavljeno to pitanje, a kako je aktualno i važno, da obnova krene i najboljim jezičnim putem, dobro je i javno odgovoriti.

U načelu bi bilo svejedno da li se takva društva zovu *dionička* ili *dioničarska*, iako ta dva pridjeva nisu istoznačnice. Pridjev *dionički* odnosni je pridjev od *dionica*, a drugi od *dioničar* i kad se kaže *dioničko društvo*, to znači društvo, poduzeće, koje svoj kapital, osnovu temelji na dionicama, a *dioničarsko društvo* - društvo u koje su se udružili dioničari. Kako su dioničari i dionice u uskoj vezi, svatko je dioničar koji svoje dionice ima u nekom poduzeću, to bi bilo svejedno zvala se takva poduzeća *dionička* ili *dioničarska*. Bilo bi zanimljivo u tom smislu razmotriti kako je u drugim jezicima, ali ja ću to osvjetliti samo u usporedbi sa srpskim i slovenskim. Srpski se to kaže *akcionersko društvo*, čemu je u hrvatskom adekvatno *dioničarsko društvo*, a slovenski je *akcijska družba*, *delniška družba*, što odgovara hrvatskom *dioničko društvo*, ali u Slovaru slovenskega knjižnega jezika nalazim i *delničarska družba* bez normativne oznake, pa ne znam kakva je slovenska tradicija ni sadašnja praksa. No ja to i ne navodim da pokazujem tuđu praksu, nego samo da pokažem da u načelu može i *dioničko* i *dioničarsko* društvo. Pridjevi su

nesamostalne riječi i oni svoje pravo značenje dobivaju uz imenice uz koje stoje pa je katkada i nevažno koja je osnova, ako su usko srodne i koji je sufiks ako veza pridjeva i imenice jasno izriče značenje. Odatle i dilema i pitanje.

No kad je pitanje već postavljeno i kad se želi precizan i jednoznačan odgovor, onda se on može i teoretski jasno razgraničiti.

Osnova je takvih društava, poduzeća *dionica* i onda je takva poduzeća i teoretski gledano, bolje zvati *dioničkim*. To ostavlja mogućnost da se u drugom značenju ostvare i *dioničarska društva*. Ona bi mogla biti društva u koja se učlanjuju dioničari raznih poduzeća, npr. radi borbe za svoja prava.

No kako ta pojava nije nova, nego se samo nastavlja prekinuta tradicija, treba pogledati kakva je, jer jezična tradicija ima u normativnom odlučivanju svoju težinu. Hrvatska je tradicija vezana uz naziv *dioničko društvo* i to je dovoljno da otklonimo svaku sumnju: poduzeća osnovana na dionicama trebaju u naslovu imati naziv *dioničko društvo*.

Ako promotrimo nazive hrvatskih poduzeća koja se tako prestrukturiraju, vidjet ćemo da tako i jest:

Riječka banka - Dioničko društvo
(Vjesnik, 22. 10. 89. 16.)

Privredna banka Zagreb - Dioničko društvo (Isto, str. 18.)

Dubrovačka banka, dioničko društvo
(Vj. 1. 11. 89. 10.)

Varaždinska banka, dioničko društvo
(Vj. 5. 11. 89. 18.)

Hrvatska demokratska zajednica osniva *Hrvatsko dioničko društvo »Domo vina«*. (Glasnik HDZ, br. 2, str. 55.)

No katkada nailazimo i *dioničarsko društvo*. Tako npr. u Vjesniku od 17. stu-

denoga na 1. strani čitamo da je osnovano *Dioničarsko društvo »Jadranska autocesta«*. No kako sud u Splitu nije htio registrirati zadarsku Komercijalnu banku dok se lingvistički ne raščisti treba li u nazivu biti pridjev dionički ili dioničarski, vjerojatno neće registrirati ni to poduzeće s nazivom dioničarski, ako ga već nije. (Iz novinske vijesti nije baš jasno je li to poduzeće do kraja osnovano.)

Kad je već o tome riječ, zanimljivo je pripomenuti da hrvatski i srpski naziv ne bi mogli biti isti ni kad bi Hrvati uzeli tuđicu *akcija* ni kad bi Srbi preuzeli hrvatsku riječ *dionica*. U prvom slučaju hrvatski naziv bio bi *akcionarsko društvo*, a srpski *akcionersko društvo*, a u drugom hrvatski *dioničko društvo*, a srpski *deoničko društvo*.

Nakon svega što je rečeno jasno proizlazi da nema nikakve sumnje da hrvatski izraz treba biti *dioničko društvo* za onaj pojam koji je danas aktualan.

Stjepan Babić

Biograd na moru ili Biograd na Moru?

Na jednom sastanku na kojem se raspravljalo o pisanju imena i naziva postavilo se i pitanje navedeno u naslovu. Iskrslo je povodom velikih razlika u našim pravopisnim priručnicima. D. Boranić ima *Biograd na moru*, novosadski *Biograd (na moru)*, A. Belić *Biograd (na Moru)*, Marković-Ajanović-Diklić, Silić-Anić i D. Grečl imaju *Biograd na Moru*. Milan Šipka zalaže se za *Biograd na Moru*¹, a spominje još *Gradac na Moru* i *Petrovac na Moru*, kojih pravopisni priručnici nemaju. Stručnjaci nisu na to pitanje mogli

odmah konkretno odgovoriti jer imena mjesta imaju službeno određen naziv, bar u Hrvatskoj², pa je razlika je li *na moru* sastavni dio službenoga imena ili nije.

Načelno je jasno jer je općenito prihvaćeno pravilo da se u imenima naseljenih mjesta svi dijelovi osim prijedloga i veznika pišu velikim početnim slovima pa je pogodbeno rečenica za odgovor glasila: ako je službeno ime tim mjestima i atribut *na moru*, onda treba pisati *na Moru*, ako nije, onda *na moru*.

Pogledavši u Narodne novine, vidio sam da je ime prvomu mjestu samo *Biograd*, a drugomu *Gradac*, odakle jasno proizlazi da ono *na moru* nije sastavni dio imena, da ga uz *Biograd*, *Gradac* uopće ne treba pisati, a ako ga tko i napiše radi pobliže oznake, onda samo *Biograd na moru*, *Gradac na moru*, kao što se i inače pišu atributi i priložne oznake.

Međutim kad je riječ baš o Biogradu na moru, treba reći da se u *Službenom vjesniku Općina Benkovac, Biograd n/m, Obrovac i Žadar* od 10. svibnja 1986. godine nalazi *Statut općine Biograd na moru* gdje u čl. 4. piše: »Općina Biograd na moru obuhvaća grad Biograd na moru . . .« i u cijelom statutu piše samo *Biograd na moru*. Tu se odmah postavlja pitanje kako se taj grad zapravo zove odnosno što je jače: republički zakon ili općinski statut. Koliko mi je poznato pravo i zakonski postupak: republički zakon.

Općina i grad Biograd sami sebi dodaju ono napušteno »na moru« zbog mjesne tradicije iz vremena kad se taj atribut dodavao kao razlika Beogradu, srpskom glavnom gradu, koji se u 19. stoljeću jekavski zvao *Biograd* jer se tada jekaviziralo sve: *Split* bio je *Spljet*, *Korenica - Korjenica*, *Delnice - Dionice*, *Tisno* je još i danas *Tijesno* pa Karadžić u Srpskom rječniku

¹ GRADAC I BIOGRAD (NA MORU), Jezični savjetnik, Sarajevo, 1975, str. 163-164.

² Kako je objavljeno u Narodnim novinama, 39/1962.